

Izšla vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
poštovanjem na dom
za leto 5.—
za pol leta „ 2.50
za četrta leta „ 1.20

Naročnina se pošilja
upravitelju v tiskarno
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Dolžniki katol. tiskar-
skega društva do-
lžujejo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pisarniki listi dob-
ne v tiskarni in pri
gospodu Novaku na
velikem trgu po 10 h.

Rekopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vsote,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 10 h,
trikrat 24 h.

Štev. 44.

V Mariboru, dne 3. novembra 1898.

Tečaj XXXII.

Združitev avstrijskih Jugo- slovanov.

(Konec.)

Gosp. kanonik Kalan.

Preblagemu čustvu je prvi dal duška g. kanonik ljubljanski in deželni poslanec Kalan. Krasni in premišljeni govor, v katerem je stvarno utemeljeval potrebo zedinjenja in s posebnim veseljem naglašal sorodnost mo-
gočnih in zdravih idej stranke prava in na Slovenskem najmočnejše stranke, katoliško-narodne, končal je z naslednjimi besedami: «Sovražna sila nas je z umetno mejo raz-
ločila, a mi skrbimo, da medsebojna bratska ljubezen razruši to umetno mejo ter na njeno mesto postavi naravno vez, saj kar je Bog združil, tega naj človek ne razdruži. Shodi, kjer se zbirajmo Hrvati in Slovenci, naj širijo idejo skupnosti Hrvatov in Slo-
vencev mej oba naroda, časopisje slovensko in hrvatsko naj jo goji, da kmalu postane obema narodoma skupna last in merodajno vodilo v dosego nepremagljivega branika na jugu države, v ponos in podporo Avstriji in v srečo slovensko-hrvatskega na-
roda, združenega na temelju hrvatskega državnega prava.»

Gosp. dr. Krek.

Nato se je oglašil znani državni poslanec, g. dr. Krek. Rekel je mej drugim: «Vedno trdneje je naše prepričanje, da imajo za nas na Dunaju gluha ušesa. Ločeni smo preslabi, da bi nas upoštevali, zato treba, da se zdru-
žimo in sicer na temelju velike ideje, katero

zastopa stranka prava, stoječ na stališču hrvatskega državnega prava. Mi se zavedamo, da je važen in usoden ta korak, katerega storimo Slovenci, izjavljajoč, da tudi mi pristajamo na idejo hrvatskega državnega prava. Vendar pa uprav zato izjavljamo, da izjave, katere ste čuli od naše strani, niso prazne besede, marveč da se hočemo za to, kar smo tukaj izjavili, tudi truditi mej svojimi rojaki, da ta ideja prešine celokupni narod slovenski, tembolj, ker ima ta ideja tudi za nas Slo-
vence trdno zgodovinsko podlago. Prepričan sem sicer, da bo treba v ta namen mnogo delati, mnogo trpeti, a zagotavljam vas, da vsekakor, pridi kar rado, ostanemo zvesti svojim izjavam, katere ste danes od nas slišali.»

Gosp. dr. Brejce.

Po raznih drugih govorih bil je shod završen in sledil mu je banket. Pri tem se je seveda izpregovorilo še to in ono, kakor je uže običajno, ali vendar nikakor ni imel podobe lahke zabave, marveč boljše nada-
ljevanje velepomembnega razgovora. Prostor nam sicer ne dopušča, da sledimo raznim govornikom, ali govor g. dr. Brejca zdi se nam potrebno podati vsaj po glavni misli. Rekel je, (in zdelo se mu je po pravici to treba naprej povedati, da se ognemo kakemu nesporazumljenju), da je naša sedanja slovenska politika le začasna; sedaj so naši zastopniki v državnem zboru sicer del tiste večine, ki zahteva samoupravo dežel; ali Slovenci in Rusini imamo cilj, doseči samo-

upravo narodov, in nikdar ne smemo in tudi ne bomo privolili v to, da bi se ustava preuredila v smislu samouprave dežel, ker bi bila to naša politična in narodna smrt. Adresnemu načrtu večine pritrdili smo samo radi tega, ker vidimo v njem prvi naskok na sedanje Slovanom sovražno gospodstvo. Bralcem «Slov. Gosp.» bode še v spominu, da je naš list, po njem pa deželni zbor kranjski v imenu vseh Slovencev v slavnostni adresi do cesarja izrekel željo po deželno-
vladnih oddelkih. To je storil, da je ostal v okviru zahtev državnozbornske večine, ali ne manj pa tudi radi tega, ker vidi v deželno-
vladnih oddelkih začetek narodne samouprave. «Slov. Gosp.» je še naglašal, da so deželno-
vladni oddelki le pot, ki nas ima privedi do združenja vseh Slovencev in končno zdru-
ženje s Hrvati, katero ima biti naš trdni zadnji cilj. In prav v tem smislu je gospod dr. Brejce hrvatskim bratom tolmačil našo sedanjo politiko.

Slovo.

Kakor je bil iskren vsprejem Slovencev, tako pristrčno in prijateljsko je bilo slovo.

Pred razstankom so zborovalci še skupno zapeli «Liepa naša domovina» in «Naprej zastava Slave.» Ločili pa so se z besedami: «Na svidenje v Zagrebu! Na svidenje v beli Ljubljani!»

Dolžnost narodu slovenskemu.

Pičle ure bratskega sestanka na Trsatu so potekle. Pred vsem vrlim možem, ki so nas Slovence tako častno zastopali, ki so tako izborni umeli, narodu slovenskemu

Listek.

Boji in krone.

(Povest. Prevel Anton Jerovšek.)

(Dalje.)

2. Mati in sin.

Četrte ure od onega dela cesarske palače, v katerem je umrl grozoviti trinog, stoji majhna, pa lepa in krasno izdelana hiša, stanovanje visokega dvornega uradnika. Tukaj najdemo zopet mladega Tuana, ki je umira-
jočemu cesarju pokazal sv. križ. Tuan leži v nizki postelji z glavo naslonjen na mehko blazino. Skrbna mati stoji pri njem in hladi njegovo krvaveče čelo in lica z mokrimi prtiči in obkladki.

«Ubogi France, kako grozovito so delali s tebo!»

«Nji bilo tako hudo, mati. Le prva dva udarca z jermenom sta me zelo, zelo bolela. Misli sem, da mi ne bode mogoče pretrpeti teh bolečin, ko je padel široki jermen na moja lica. A spomnil sem se ljubega Zve-
ličarja, ki je za nas bil bit po svojem svetem licu. Na to se mi je stemnilo pred očmi in nisem nič več občutil, dokler se nisem v tvojem naročju zopet predramil. Kdo me je pa prinesel iz palače domov?»

«Dva služabnika sivolasega Fulina. Sprva sem mislila, da si mrtev, ko so te položili na posteljo, v kateri je tvoj oče pred malo tedni umrl. Jaz bi se bila zaradi tvoje smrti že potolažila, ker so mi povedali, zakaj si bil tako raztepen. A ljubi Bog ti še ni od-
ločil večne, mučeniške krone, zato se morava v ponižnosti in molitvi pripraviti na nove boje. Naznanilo se mi je že, da moram v treh dneh hišo zapustiti, ako te ne prego-
vorim, da daruješ umrlemu cesarju kadilo. Veš, ljubi otrok, da rajši tisočkrat beračim, kakor da bi to storila.»

«Mati, bežala bova v Anin. Tam bodeš dobila pri redovnicah stanovanje. Jaz pa se bodem učil latinščine, da postanem duhov-
nik. To je boljše, kakor na cesarskem dvoru biti in grozovitemu vladarju streči. Zato postanem k večjemu nekaj let mandarin in umrjem strašne smrti, kakor danes cesar. O mati, podoba tega obupanega trinoga mi bode vedno pred očmi.» In deček opiše zdaj materi strašen prizor pri cesarjevi smrti.

«Ali misliš,» vpraša na to Franc, «da ga je res hudi duh v podobi zmaja vzne-
mirjal in da so sveta škofa in drugi krist-
jani, katere je dal pomoriti, res žugajoče stali ob smrtni postelji?»

«Zadosti strašno je že, ako ga je trpin-
čila le vest in mu kazala te strašne podobe

v smrtni uri. Vendar ni nemogoče, da ga je hudi duh sam v vidni podobi zapeljeval v obup.»

«Grozno! — Ali moramo zdaj misliti, da je z zemeljsko krono zgubil tudi krono nebeško?»

«Ne smemo se vtikati v božje sodbe. Hočemo rajši v ponižnosti prositi za sebe božjega usmiljenja. Posebno ti se moraš danes prav goreče zahvaliti nebesom, ker le božja moč te je danes varovala. Zdaj mi pa povej, kar se je zgodilo po cesarjevi smrti.»

«Prav rad, mati. Jaz sem mu držal križ pred oči in sem upal, da bode v njem iskal zadnje rešitve. A cesar je postal besen in se je vrgel na mene. S svojimi rokami me trdno zgrabi za vrat in me strašno gleda s svojimi ugašajočimi očesi. Jaz sem zakričal. Tudi dobri Lu je najbrž kričal na vso moč. Na to pridrvijo v sobo princ Dikdik, dvorni maršal, zdravniki in mandarin in velika množica ljudstva. Bili so vsi prestrašeni, ko zagledajo cesarjevo blede obličje in govorijo med seboj: «Umrl je! Njegov duh je šel k svojim pradedom! Velikega Tidika ni več!» Bonci začnejo tarnati in žalovati. Nek zdravnik me je rešil iz Tidikovih rok. Pri tem zapazi moj križ, ki je ležal na tigrovi koži. Takoj zažene grozen krik, prime princa za roko in pokaže s prstom na križ. «Ta križ je začaral

biti tolmač najprisrčnejših želj, prav iskrena hvala. Ali pri tem ne sme ostati. Živo se imamo zavedati važnosti prvega koraka, ki smo ga storili proti cilju, po kojem so uže hrepeneli naši pradedje. Naj se od ust do ust po širni zemlji razlega, kar so si na Trsatu obljubili bratje ob ljubeznipolnem objemu. Zraven tega pa naj vsacega izmed nas prešinja dolžnost, stati za idejo združenja avstrijskih Jugoslovanov pri najljubejšem sovražnem naskoku kakor skala. Žalibog je bilo narodu slovenskemu treba prestati dolgoletnih najbridkejših izkušenj, morala ga je zla osoda privedi trdno do brezdnja, in morala se je uže dvigniti tista peklenska roka, ki ga z zadnjim sunkom hoče pehniti v brezdanjo temo smrti, žalibog vse to se je moralo zgoditi, da se je utelesila edino resilna ideja, ideja zjedinenja Jugoslovanov. Sedaj pa kvišku srca, ganimo roke! Če si pomagamo sami, tedaj i pomagamo Bog.

Kaj pa reko naši sovražniki?

Nemški, madžarski in laški listi kar sikajo od jeze in kričijo, da jih mora slišati ves svet, da so Hrvatje in Slovenci veleizdajci, cesarju nezvesti itd. Našo vlado seveda neutrudno ščujejo, da bi tiste, ki so se drznili priti k bratskemu shodu, kar dala obesiti, somišljenike pa pometati v najtemnejše ječe. Nič jih uže dolgo ni tako razjarilo in tako vznemirilo, kakor opisani shod. Nam bodi le v najzanesljivejši dokaz, da smo z idejo jugoslovansko zadeli pravo, in da se edino po tem pokretu moremo rešiti krvoločnih zob sovražnikovih, zraven tega pa nas naj tem bolje bodri, da ne odnehamo in ne omagamo na potu, ki smo ga nastopili v svrhu sebeobrane ter v znamenju neomejne zvestobe do Avstrije in nje cesarja.

Interpelacija

državnega poslanca Žičkarja in tovarišev do Nj. ekselence ministerskega predsednika kot vodjo notranjega ministerstva in do Nj. ekselence pravosodnega ministra.

(Po stenog. zapisniku.)

V št. 35. »Slov. Gosp.« dne 1. sept. 1898 je bil naslednji članek natisnjen:

„Gospod Zoff.

Citateljem »Slov. Gosp.« je dobro znano, kdo je gospod Zoff. On je vodja okrajnega glavarstva v Slovengradcu. A dasi je tudi tako velik gospod, »Slov. Gosp.« se ga ne boji in zato bo mu danes nekoliko zrahljal njegove nemške kosti.

moja zdravila, in njim vzel vso moč. Kdor je to podoba prinesel v palačo, je zakrivil cesarjevo smrt. Tako je govoril bonc, njegovi pristaši pa so mu pritrjevali in grozno preklinjali sv. križ in njegove častilce. Zdaj jih pomiri princ in vpraša:

«Kdo je prinesel sem-kaj krščansko znamenje?»

Jaz sem se nadejal smrti, ako odkritosrčno odgovorim na to vprašanje. Vendar Bog in preblazena devica, kateri sem se v svojem srcu priporočil, sta me osrčila, da sem odgovoril:

«To ni samo krščansko znamenje, ampak tudi podoba Sinu božjega, ki je za zveličanje sveta umrl na križu. Ta križ je moj.»

«Zdaj poberem križ iz tigrove kože in ga hočem djati v žep. A pagani mi ga zbijejo iz rok in ga teptajo z nogami. Tudi mene so silili k temu. A razodenem jim, da rajši umrjem, kakor to storim. Zato zapove princ, da me morajo takoj preteptati z jermenji. Drugo veš vse. Zdaj te pa prosim, daj mi drug križ, ker so mi mojega tako hudobno zdrobili.»

Med tem priprostim pripovedovanjem vrlega dečka se mati ni mogla ubraniti solzam pravega veselja. Nekaj časa hodi po sobi. Potem poklekne k postelji svojega otroka

Gospod Zoff je prišel na svoje sedanje mesto iz največjega spodnještajarskega nemčurskega gnezda, iz Celja. Med našim ljudstvom pa se že udomačuje pregovor, ki se izključno nanaša na Nemce, da vse slabo, kar doleteva štajarske Slovence, izhaja iz Celja. Tudi Zoffa je prinesel vladni veter iz Celja. Ob prsih Štepišnikovih, Rakuševih, Eksovih se je nasrkal duha, ki Slovincem nikakor ni prijazen. In ta duh diha sedaj gospod Zoff z odprtimi ustmi v Slovengradcu. Posebno rad se obrača proti nemško-slovenski meji v marenberskem okraju. Morda misli, da bo s svojim dihom kar naenkrat zadušil obmejne Slovence? Toda gospod Zoff se moti. Prej bo on pobral svoja sila in kopta iz Slovengradca nego bo zadnja slovenska pesem odmevala raz radlske planine.

Občina Sv. Primoža nad Muto dela gospodu Zoffu veliko žalost, ker ima na županjskem stolu narodnega Slovence. Gospod Zoff pa ima zavedne Slovence tako rad kakor mačeha pastorko. Zato se dogaja, da župan iz Št. Primoža in vodja okrajnega glavarstva iz Slovengradca ne občujeta ravno najljubeznivejše med seboj. Zraven tega se še gospod Zoff vedno ni privadil tudi ostremu zraku marenberskih in slovengraških gora, kajti opazuje se, da je pogosto hripavega glasu, ki ne ugaja ušesu, posebno slovenskemu ne. Vsled hripavosti pa se glasi njegov glas tako odurno, kakor kadar se zdira kak hud gospodar nad svojim hlapcem.

Župan iz Št. Primoža je bil načelnik krajnega šolskega sveta pri Št. Jerneju. Prišel je navskriž s šolskim vodjo in cela preporna reč je prišla pred okrajni šolski svet, kateremu načeljuje sedaj gospod Zoff kot vodja slovengraškega glavarstva. Slovenski župan je stal torej pred gospodom Zoffom. In ta mu je začel pridgovati na dolgo in široko v nemškem jeziku o dolžnostih in pravicah krajnega šolskega načelnika. Župan je prosil, naj vsaj slovenski govori, a Zoff je rekel, naj bo tiho, kajti sedaj govori on, gospod Zoff, vodja slovengraškega glavarstva. In končal je celi svoj govor s tem, da mu je rekel, če se ne bode ravnal po njegovih navodilih, ga bode kaznoval s 50 gld. globe. Župan pa bi mu rad razjasnil celo zadevo, in zato ga je prosil, naj mu bo dovoljeno nekoliko v slovenskem jeziku govoriti, a gospod Zoff je odgovoril: Haben Sie mich verstanden? Wir sind schon fertig! Ali ste me razumeli? Sva že gotova! Kmalu potem je bila seja okrajnega šolskega sveta, in v tej seji se je določila globa 50 gld. za slovenskega župana iz Št. Primoža nad Muto. Mogoče, da se je vodja okrajnega glavarstva kje dal poučiti o

preporni zadevi, a pri slovenski stranki tega ni storil. In vendar, da se resnica prav spozna, treba je slišati oba zvona.

Drugi slučaj! Nekdo je hotel dobiti pri županu od Št. Primoža nad Muto živinski list. Ta pa zahteva najprej ogledni list. Ker tega stranka ni imela, ji odreče župan, kakor je postavno, tudi živinski list. In vsled tega je bil poklican na uradni dan v Marenberg. Zopet je stal slovenski župan pred gospodom Zoffom. Najprej ga vpraša visoki gospod, ali je že izročil posle krajnega šolskega načelnika svojemu nasledniku. Kajti omeniti moramo, da je bil župan tudi odstavljen od načelnštva takrat, ko se mu je določila globa 50 gld. Ker še ni potekel obrok, v katerem je bil župan dolžen odložiti svoje posle, še tega tudi res ni storil. In tako je tudi sedaj vodji glavarstva odgovoril. Na to mu odgovori gospod Zoff jako ljubeznivo: »Ako ne boste tega izročili, pridem jaz z žandarji k Vam!« Potem se je začela razprava o živinskem listu. Govoril je le gospod Zoff, in govoril je tako glasno in rabil take besede, da se mu je župan, ki je le priprosti kmet, kar čudoma čudil. Rekel je tudi, da je škoda za občino, da ima takega župana ter obljubil županu, da bo ga tudi od županstva odstavil. In zopet mu je narekel globo 50 gold. Doslej še župan ni ničesar smel govoriti v svojo obrambo. Dovedel pa je s seboj štiri moše kot priče. Prosil je torej, naj vsaj ti smejo govoriti. A gospod vodja je rekel, da on ničesar ne potrebuje. Ko so moše vendar po sili hoteli govoriti, rekel jim je z močnim, čudno močnim glasom, da naj bodo tiho, da on ničesar ne potrebuje. Župan pa še vedno ni nehal in vsaj toliko je dosegel, da mu je gospod vodja stavil nekatera vprašanja. Nazadnje prosi tudi gospod župan, naj se mu obsodba na 50 gld. da tudi pismo, da lahko vloži priziv. Toda do danes še se mu ni vročila pismena obsodba, akoravno je od iste dobe preteklo že pet mesecev.

Tako ravna gospod Zoff s slovenskimi župani. Mogoče, da bo postal gospod Zoff glavar okrajnega glavarstva v Slovengradcu, kajti pri nas je vse mogoče. Toda Slovenci si usojajo pred imenovanjem izreči vsaj jedno prošnjo. Naj se gospodu Zoffu v dekretu ostro zabiči objektivno občevarje s strankami in ako mogoče, naj se mu pošlje z dekretom vred tudi knjiga »Olikani Slovenec«.

Štev. 35. »Slov. Gospodarja,« katera je priobčila navedeni članek, je c. kr. državno pravdnistvo v Mariboru zaplenilo.

Podpisani poslanci si dovoljujejo vprašati gospoda ministerskega predsednika:

I. Ali je Nj. ekselence voljna ukreniti,

zovito bičali. Izdati bi bila morala tudi bivališče misijonarjev. A največje muke so bile zastoni, dečka nista zinila besedice. Jeza sodnikov se je posebno obrnila na malega Tuana. Mislili so, da bodo vsaj tega otroka odvrnili od sv. vere. Rabelj mu pokaže velike klešče in ker se jih nič ne boji, mu odtrgajo osem koščkov mesa od telesa. A Dominik ostane stanovit.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnice.

Gost: »Krčmar, vaš pes je pa vendar grozno nadležen! Že nekolikokrat sem ga spodil, pa se že zopet smuče okoli mene!«

Krčmar: »Ni nadležen, ne, le pameten je tako! On dobro ve, da imate vi tisti krožnik, s katerega navadno on jé!«

Polkovni zdravnik čvrstemu novinecu: »Imaš li kaj napak?« Novinec: »Jezik se mi nekoliko zapleta.« Zdravnik: »To nič ne de; pri vojaki je itak treba molčati!«

Častnik: »Infanterist Lisjak, vaša leva hlačnica je daljša od desne. Kaj je to?« Lisjak: »Ponižno, meldam, gospod lajtnan, to je od tega, ker je bil včeraj, geldtak, in sem ves denar, ki sem ga, fasal, v levi žep, ferzorgal!«

in poljubi njega lica. Vroča solza pade na Francevo čelo.

«Kaj delaš, mati? Ti jočeš?»

«To so solze veselja, ker si bil vreden za Boga trpeti. Dobil boš drug križ pa dragocen. Shranila sem ti ga za dan prvega sv. obhajila. Zdaj pa ti naj bode v spomin na prve bolečine, ki si jih trpel za Kristusa. Ta križ je nosil poprej tvoj stric, Dominik Tuan, ki je še bil bolj mlad kakor si ti, ko je dal svoje življenje za sveto vero. Naj blagoslovi mladi mučenec iz nebes tebe in mene, da zvesta ostaneva do konca in tudi svoje življenje žrtvujeva za Kristusa, ako je njegova volja.»

«Bog daj,» odgovori Franc. Zdaj pa me, ljuba mati, razveseli s tem, da mi pripoveduješ zopet o mojem ljubem in svetem stričku.»

In mati je pripovedovala o majhnem Dominiku, ki je bil v krvavem preganjanju leta 1859 ob enem z nekaj starejšim dečkom, ki je že obiskoval latinsko šolo in se tudi Dominik imenoval, v Namdinu postavljen pred paganskega sodnika. Z njima je bil pred sodbo poklican tudi katehet Peter Vin, ki je novovernike podučeval v krščanskem nauku. Dečka bi bila morala najprvo krivo pričati, da je Vin duhovnik. Ker sta se tega branila, so jih privezali na štiri kole in gro-